

Federal Meclis

18. Yasama Dönemi

Matbu Evrak 18/...

CDU/CSU, SPD ve Birlik 90/Yeşiller Partisi'nin

101 yıl önce Ermeniler ve diğer Hıristiyan azınlıklara karşı gerçekleştirilen soykırımın hatırlanması ve anılması

konulu başvurusu

Federal Meclis aşağıdaki kararı alsın:

I. Alman Federal Meclisi aşağıdaki tespitte bulunur:

Alman Federal Meclisi, Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Ermeniler ve diğer Hristiyan azınlıklara karşı 100 yıldan fazla bir zaman önce başlayan sürgün ve katliamların kurbanları önünde eğilmektedir. Meclis, dönemin Jöntürk Hükümeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ermenilerin neredeyse tamamen imha edilmesine sebep olan eylemlerini acı verici bulmaktadır. Aynı şekilde Süryani ve Keldani Hristiyanları başta olmak üzere diğer Hristiyan halk gruplarının mensupları da sözkonusu sürgün ve katliamların mağduru olmuştur.

24 Nisan 1915'te Osmanlı Konstantinopolis'inde dönemin Jön Türk rejiminin talimatıyla bir milyondan fazla etnik Ermeni'nin planlı sürgünü ve imhası başlatılmıştır. Onların kaderi, 20. yüzyıla korkunç bir şekilde damga vuran kitle imhaları, etnik temizlikler, sürgünler, hatta soykırımlar tarihinin bir örneğini temsil etmektedir. Aynı anda biz, Almanya'nın suçunu ve sorumluluğunu taşıdığı Holokost'un eşsizliğini de biliyoruz.

Federal Meclis, Ermenilerin organize bir şekilde sürgün ve imha edildiklerine dair Alman diplomatlar ve misyonerler tarafından da edinilen net bilgilere rağmen bu insanlık suçlarını durdurma girişiminde bulunmayan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ana askeri müttefiki olan Alman İmparatorluğu'nun utandırıcı rolü karşısında üzüntü duymaktadır. Federal Meclisin anma girişimi aynı zamanda, dünyanın muhtemelen en eski Hıristiyan milletine karşı duyulan özel saygının bir ifadesidir.

Federal Meclis, kurbanların anısına ve olayların tarihi açıdan ele alınmasına adanmış olan 2005 yılındaki kararını (matbu evrak 15/5689) vurgulamaktadır. 100. anma gününde, 24 Nisan 2015'te Federal Meclis'teki tüm parti gruplarından konuşmacılar ve özellikle AFC Cumhurbaşkanı tartışmanın bir gün öncesinde Ermeni soykırımını kınadılar, kurbanları

andılar ve barışma çağrısında bulundular. Alman İmparatorluğu'nun yaşanan olaylarda suç payı bulunmaktadır.

Alman Federal Meclisi, Almanya'nın özel tarihi sorumluluğunu kabullenmektedir. Buna, geçmişin uçurumlarını aşarak barışma ve anlaşma yolları aramak konusunda Türkler ve Ermenileri desteklemek de dâhildir. Bu barışma süreci geçtiğimiz yıllarda tıkanıklığa uğramıştır ve acilen yeni ivmelere ihtiyaç duymaktadır.

Federal Meclis, hayal edilmesi imkansız derece gaddar suçları anmak suretiyle yalnızca kurbanları değil, 100 yıl önce zor şartlar altında ve hükümetlerinin direncine rağmen çeşitli yöntemlerle Ermeni kadın, çocuk ve erkeklerin kurtarılması için çaba gösteren tüm Almanlara ve Türklere de hürmet etmektedir.

Bugün Almanya'da okullar, yüksekokullar ve siyasi eğitim çevrelerine, 20. yüzyıldaki etnik ihtilaflar tarihiyle yüzleşme konusunun bir parçası olarak Ermenilerin sürgün ve imha edilmeleriyle yüzleşme hususunu ders planlarına ve ders malzemelerine dercetmek ve sonraki nesillere bunu aktarmak görevleri düşmektedir. Bu bağlamda bilhassa eyaletlere önemli bir rol düşmektedir.

Federal Meclis, Ermeni sürgün ve imhasının kurbanlarını Alman rolünü de göz önünde bulundurarak anmanın ve bunu Türk ve Ermeni kökenli vatandaşlara aktarmanın uyuma ve barış içinde bir arada yaşama bir katkı teşkil ettiği görüşündedir.

Federal Meclis, Ermenilere karşı işlenen suçlarla yüzleşmeyi ve Ermeniler ve Türkler arasında barışmayı hedef alan bilim, sivil toplum, sanat ve kültür alanındaki girişim ve katkıların -Türkiye'de de- artmasını memnuniyetle karşılamaktadır.

Federal Meclis, 1915 Ermenilerin sürgünü ve katliamlarıyla yüzleşme ve anma meselesine dikkatini vermesi için Federal Hükümeti cesaretlendirmeye devam etmektedir. Federal Meclis, bu meseleye ivme sağlayan ve destek veren her girişimi de memnuniyetle karşılamaktadır.

Almanya'nın kendi tarihi tecrübesi, kendi geçmişine ait karanlık dönemlerle yüzleşmenin bir toplum için ne denli zor olduğunu göstermektedir. Buna rağmen tarihle samimi bir şekilde yüzleşmek hem toplumun kendisi hem de diğerleriyle barışmanın en önemli temelini teşkil etmektedir. Bu yapılırken, suçluların işlediği suç ile bugün hayatta olan kişilerin sorumluluğu arasında ayırım yapılmalıdır. Geçmişin anılması ayrıca, hassasiyetimizi korumamızı ve hakların sürekli olarak nefret ve imha tehdidinde maruz kalmasının önlenmesini sağlamalıdır.

Alman Federal Meclisi, 2005 yılından bu yana Ermenistan ve Türkiye temsilcilerinin hatırlama ve iki devlet arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi için birbirine yakınlaşma girişimlerini not etmektedir. Ancak, iki devlet arasındaki ilişkiler hala çok gerilimli olup, karşılıklı güvensizlik hakimdir. Almanya, Türkler ve Ermenilere birbirlerine yakınlaşması için yardımcı olmalıdır. Bu bağlamda, tarih ile yapıcı bir şekilde yüzleşilmesi günümüzde ve gelecekte uzlaşma sağlanması için mutlaka gereklidir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerde rahatlama ve normalleşme Kafkasya'da istikrar sağlanması açısından da önem taşımaktadır. Almanya, AB komşuluk politikası çerçevesinde Alman-Ermeni-Türk ilişkilerinde tarihi rolü nedeniyle özel bir sorumluluk taşıdığını düşünmektedir.

II. Federal Meclis, Federal Hükümetten aşağıdaki hususları talep etmektedir:

- Federal Mecliste 24 Nisan 2015 tarihinde 100. yıldönümü vesilesiyle gerçekleştirilen oturumun ruhuna uygun olarak 1915/1916 yıllarında Ermenilerin sürgünüyle ve neredeyse tümünden yok edilmeleriyle ve Alman İmparatorluğu'nun rolüyle kamu nezdinde geniş ölçüde yüzleşmeye katkı sağlamaya devam etmek.

- Ermeni halkıyla barışma için gerekli olan temeli atmak için o dönemdeki sürgün ve katliamlarla açık bir şekilde yüzleşme konusunda Türk tarafını cesaretlendirmek.

- Türkler ve Ermeniler arasında geçmişle yüzleşmek suretiyle yakınlaşma, barışma ve tarihi suçun affedilmesinin sağlanması için çaba göstermeye devam etmek.

- Türkiye'de ve Ermenistan'da Türkler ve Ermeniler arasında iletişime, yakınlaşmaya ve tarihi geçmişle yüzleşmeye hizmet eden bilimsel ve kültürel faaliyetler ile sivil toplum faaliyetlerini desteklemek ve bütçenin sunduğu imkânlar çerçevesinde teşvik etmeye devam etmek.

- Barışma ve Türk-Ermeni ilişkilerinde çoktan zamanı gelmiş olan iyileştirme bağlamında ilk adım olarak, örneğin bilim adamları için burslar veya her iki ülkeden geçmişle yüzleşme ve barışma için gayret gösteren sivil toplum güçlerinin desteklenmesi suretiyle Türkiye ve Ermenistan'ın tarihi olaylarla yüzleşmelerini aktif bir şekilde desteklemek.

- Halihazırda duraksamada olan ülkelerarası ilişkilerin normalleşmesi sürecini devam ettirmeleri için Türk ve Ermeni hükümet temsilcilerini cesaretlendirmek.

- 2009 yılında imzalanan ve tarihin bilimsel şekilde araştırılması için bir komisyon kurulması, diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılması ve ortak sınırın açılmasını öngören Zürih Protokollerinin Türk ve Ermeni hükümetleri tarafından onaylanması için çaba göstermek.

- Kısa bir süre önce Türkiye'de başlanan Ermeni kültür mirasının bakımının devam ettirilmesine ve yoğunlaştırılmasına arka çıkmak.

- Almanya içinde de 1915/1916 olaylarıyla yüzleşmeyi konu alan bilim, sivil toplum ve kültür alanındaki girişim ve projeleri mali imkânlar çerçevesinde teşvik etmeye devam etmek.

Berlin, ...2016

Volker Kauder, Gerda Hasselfeldt ve Meclis Grubu

Thomas Oppermann ve Meclis Grubu

Kathrin Göring-Eckardt, Dr. Anton Hofreiter ve Meclis Grubu

GEREKÇE:

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ermenilerin Birinci Dünya Savaşı sırasındaki imhaları Ermeni halkının binlerce yıllık tarihindeki en büyük, sonuçları en elim faciadır. Birbirinden bağımsız hesaplara göre bir milyondan fazla Ermeni tehcirlerde ve kitle katliamlarında kurban olmuşlardır. Çok sayıda bağımsız tarihçi, parlamento ve uluslararası örgüt Ermenilerin sürgün ve yok edilmelerini soykırım olarak adlandırmaktadır. Bu nedenle, din ve dilin yanı sıra sürgün ve katliamların anılması da bu halkın kimliği açısından merkezi önem taşımaktadır.

Federal Meclis, olayları Birinci Dünya Savaşına ilişkin güncel hatırlama fiili nedeniyle de anmaktadır. Alman İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri alanda baş müttefikiydi. Dönemin Alman İmparatorluk Hükümeti Ermenilerin takip edildiklerinden ve öldürüldüklerinden haberdar olmasına rağmen eylemsiz kalmıştı. Almanya Federal Cumhuriyeti, bu suçla yüzleşmenin teşvik edilmesi ve hatıraların canlı tutulması için sorumluluk taşıdığını düşünmektedir.

Türkiye bugüne kadar, eldeki bilgi durumunun aksine, Ermenilere yönelik sürgün, takip ve cinayetlerin planlı olduğunu ve yeniden yerleştirme rotası üzerinde gerçekleşen kitle ölümleri ile yapılan katliamların Osmanlı Hükümeti tarafından istenmiş olduğunu reddetmektedir.

Nihayetinde Türkiye'de katliam ve tehcirin boyut ve kapsamı halen sorgulanmaktadır. Ancak, aksi yönde eğilimler de vardır. 2008 yılında, iki ülkenin Cumhurbaşkanı uluslararası bir futbol maçını birlikte ziyaret ettiklerinde ve görüşmeler için iradelerini sergilediklerinde bir Türk-Ermeni yakınlaşması için ümit doğmuştu. 2009 yılında iki ülkenin Dışişleri Bakanları arasında ortak bir protokol imzalandı. Bu protokolda tarihi bilimsel açıdan incelemesi öngörülen bir komisyonun kurulması da öngörülmüştü. Ancak bu protokol bugüne kadar iki ülkenin meclislerinde de onaylanmadı.

İki halkın barışması ancak yüz yıl önceki olayların esaslı bir şekilde açıklığa kavuşturulması ve gerçeklere daha fazla itiraz edilmemesi durumunda düşünülebilir. Bunun için Türkiye'deki bilim insanları ve gazetecilerin Ermeni sürgünü ve cinayetinin tarihiyle yüzleşmede özgürce ve baskıya maruz kalma korkusu olmaksızın çalışabilmeleri gereklidir. Türkiye'de katliamları konu alan çok sayıda girişim bulunmaktadır. Konu birkaç yıldan bu yana Türk kamuoyunda giderek daha fazla tartışılmaktadır. Bu gelişmeler de, Federal Dışişleri Bakanlığı tarafından birçok yıldan bu yana maddi olarak desteklenen sınır ötesi sivil toplum projeleri gibi memnuniyetle karşılanmaktadır.

Alman İmparatorluğu Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri baş müttefiki olarak derin bir şekilde olaylara müdahil olmuştu. Alman İmparatorluğu'nun siyasi ve askeri yönetimi başlangıçtan bu yana Ermeni takibi ve cinayetinden haberdardı. Protestan din adamı Dr. Johannes Lepsius 5 Ekim 1915'te Alman İmparatorluk Meclisinde Temmuz/Ağustos 1915 tarihlerinde İstanbul'da yaptığı araştırmalarının sonuçlarını sunduğunda, konunun tamamı Alman İmparatorluk Hükümeti tarafından sansürlendi. Lepsius'un doğrudan İmparatorluk Meclisi milletvekillerine yolladığı "Türkiye'deki Ermeni halkının durumuna ilişkin rapor"u da 1916 yılında Alman askeri denetimi tarafından yasaklandı, el konuldu ve ancak 1919 yılında Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra milletvekillerine teslim edildi. Aralarında Philipp Scheidemann, Karl Liebknecht veya Matthias Erzberger gibi akademisyenlerin, politikacıların ve din adamlarının; Adolf von Harnack ve Loren Werthmann gibi önemli Katolik ve Protestan din

adamlarının da bulunduğu Alman şahsiyetlerin ısrarlı istidalarına rağmen, Alman İmparatorluk Hükümeti Osmanlı müttefikine etkin baskı yapmaktan feragat etmiştir.

Federal Dışışleri Bakanlığının, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Büyükelçi ve Konsolosların raporlarına dayanan evrakı da katliam ve sürgünlerin planlı bir şekilde *(Metnin bundan sonraki kısmı okunamamaktadır. Ancak, bir önceki metinde yer alan aşağıdaki ifadelerle aynı olduğu tahmin edilmektedir)* uygulandığını belgelemektedir. Bu evrak o dönemde yaşananları aktaran en önemli devlet belgelerini teşkil etmektedir. Federal Dışışleri Bakanlığı bu belgeleri uzun yıllar önce kamuya açmıştır. Bu dosyalar komple bir set olarak 1998 yılında mikrofiş halinde Ermenistan'a verilmiştir. Sonrasında Türkiye de aynı seti edinmiştir.